

Zabel Mirkan: İlk Ermeni sosyalist feminist yazar Zabel Yesayan

Posted on 17/08/2019

“Savaşın yanı başımızda olduğunun bilincindeyiz, fakat yine de sakin ve tekdüze hayatımıza devam ediyoruz.”

Zabel Yesayan, Osmanlı döneminde antimilitarist hareketin öncüsü ve bilinen ilk Ermeni sosyalist feminist kadın yazardır. Zabel, 1878 yılında Üsküdar’da doğdu; gençlik yıllarını burada geçirdi. İlk edebi eseri ise 1895’te yayımlandı. Aynı yıl Paris’e gitti; Sorbonne’da edebiyat ve felsefe eğitimi aldı. İstanbul’a ancak 1908’de, Meşrutiyet’in ilanından sonra dönüş yapabildi. Kesin dönüşünden itibaren sonra derece verimli bir dönem geçiren Zabel, bu süreçte kaleme aldığı öykü, deneme ve romanlarında, kadın hakları ve kadınların toplumsal yaşamdaki konumlarına geniş yer ayırdı. Yazıları ve çevirileri Fransızca ve Ermenice dergi ve gazetelerde yayımlandı.

1937’de tutuklanıp Sibiryaya’ya sürüldü

24 Nisan 1915’teki soykırımdan kurtulmak için Bulgaristan’a geçmek zorunda kaldı. Ermeni aydınlarının çıkarıldığı bu ölüm yolculuğundan bir hastanede saklanarak kurtuldu. Bulgaristan’da kısa bir süre kaldıktan sonra Bakü’ye geçti; Ermeni mülteci ve yetim çocuklara yardım faaliyetlerine, dayanışma etkinliklerine katıldı. 1933 yılına gelindiğinde ise Ermenistan hükümetinin daveti üzerine Yerevan’a göç etti. Yerevan Devlet Üniversitesi’nde edebiyat dersleri verdi. 1934’te Ermenistan Yazarlar Birliği’nin üyesi oldu. 1937’de Stalin kovuşturmaları sırasında tutuklanıp Sibiryaya’ya sürüldü. Ölüm tarihi ve yeri, ne yazık ki kesin olarak bilinmemektedir.

Savaş karşıtı Zabel Yesayan

Türkçe'ye Aras Yayıncılık tarafından çevrilen Zabel'in pek çok kitabı bulunuyor. Yazarın savaş karşıtlığına ve dönemine göre ne denli ileride olduğunu anlamak kısa alıntılarla bile mümkün...

"Dünyanın her tarafından, birbirinden bağımsız yükselen barış dilekleri birbirini kucaklıyor, tamamlıyor ve karşı konulmaz, tek, evrensel bir ideal oluşturuyorlar. Halklar veya toplumsal gruplar arasında kavgalardan yorgun ve yılgın insanların gözlerinde büyük bir umut parıldıyor; çünkü hem galipler hem mağluplar ateşkese muhtaç."

(Zabel Yesayan, Gini...Khağagutyanyan Hamar - Kadın... Barış İçin, 1911)

"(...) Eski pişmanlıklardan miras kalmış düşmanlıkların tohumlarını çocuğun körpe ruhundan söküp atacak ve onun gelecekteki parıltılı ve sınırsız ruhsal barışa hazırlayacak olan kimdir: Sadece anne."

(Zabel Yesayan, Gini...Khağagutyanyan Hamar - Kadın... Barış İçin, 1911)

"(...) Kadınların eğitim yoluyla barışı sağlamak için bir araya gelmesi Fransa'da feminist hareketin belkemiğini oluşturuyor ve bu hareket başka ülkelerdeki şubeleri ve taraftarlarıyla oralardaki kadın hareketlerinin de yönünü belirliyor."

(Zabel Yesayan, Gini...Khağagutyanyan Hamar - Kadın... Barış İçin, 1911)

Kaynak: [Yeni Özgür Politika](#)